

wisselkoersen aan het begin van elke jaarrekening. Overigens vormen de drie delen onderhoudende lectuur en bevatten zij bruikbaar materiaal betreffende allerlei details en interessante *faits divers*. We kunnen met enige bezorgdheid constateren dat de schepenen door het gebruik van dure specerijen bij hun jaardiner de kosten daarvan tegen het einde van de veertiende eeuw onbehoorlijk doen oplopen en ook, dat het aantal slagers in de stad, in de veertiende eeuw steeds rond de twintig, in de vijftiende eeuw opvallend is gedaald; in 1410 zijn er nog twaalf en na een korte opleving neemt het aantal na 1420 opnieuw af. De fouragering van heervaarten en de aanschaf van steenkolen voor het schepenhuis horen tot het vaste programma van Kreyneck. De uitgever voorzag zijn werk van een korte inleiding waarin hij nuttige dingen zegt over de stedelijke rente-last en de valuta-kersen in de behandelde periode¹. Hoe hij echter kan zeggen (viii) dat het jaar 1445, toen de streek door overstromingen werd geteisterd, wat het budget betreft een 'normaal' jaar was, begrijp ik niet goed: de onkosten gemaakt voor het ophogen en repareren van dijken nemen zes pagina's van zijn uitgave in beslag ...

J. A. Kossmann-Putto

OX
O. Schutte, *Repertorium der Nederlandse vertegenwoordigers residerende in het buitenland 1584-1810* ('s-Gravenhage: Martinus Nijhoff, 1976, 520 blz., f 70. —, ISBN 90 247 1968 2).

Elke beoefenaar van onze vaderlandse diplomatieke geschiedenis mag de samensteller van dit repertorium dankbaar zijn voor de schat van gegevens betreffende de tussen 1584 en 1810 in het buitenland residerende Nederlandse gezanten, die door hem uit vele bronnen en literatuur verzameld, op ordelijke wijze gerangschikt en daarmee voor verdere studies 'operationeel' zijn gemaakt. Dit werk onder toezicht van de Rijkscommissie voor Vaderlandse Geschiedenis verschenen in de reeks van Rijks Geschiedkundige Publicatiën, beantwoordt stellig aan het doel dat er blijkens de Inleiding mee wordt beoogd: 'een naslagwerk en gids te zijn' (xvi). Dit repertorium, in combinatie met de in 1961 verschenen dissertatie van J. Heringa, *De eer en hoogheid van de Staat; over de plaats der Verenigde Nederlanden in het diplomatieke leven van de zeventiende eeuw*, biedt de onderzoeker een stevig platform van waaruit het landschap van de diplomatieke geschiedenis van onze Republiek (met een uitloop tot 1810) veel gemakkelijker betreden en veel systematischer in kaart kan worden gebracht dan voordien het geval was. Het levert ook zeker een belangrijke bijdrage aan de eventuele totstandkoming van een algemene geschiedenis van onze diplomatieke 'dienst'.

De criteria waardoor de samensteller zich bij de keuze en ordening van het zo overvloedige materiaal heeft laten leiden, verdienen in het algemeen waardering en instemming. In zijn Inleiding geeft hij er blijk van te beseffen dat elk modern principe van verwerking der gegevens bij het in min of meerdere mate ontbreken van systematiek, dat zo typerend genoemd kan worden voor het ancien régime, nooit zal kunnen leiden tot een in alle opzichten bevredigende werkwijze. Zijn keuze voor een geografische indeling naar de hoven waarbij onze diplomatieke vertegenwoordigers geaccrediteerd waren, en de daarin verder aangehouden chronologische volgorde, lijken mij alleszins verantwoord. Wel ben ik met één vraag blijven zitten. Schutte heeft zich — zoals hij bij herhaling in zijn Inleiding (ix, x, xiv) opmerkt — beperkt tot de vaste of residerende vertegenwoordigers van

1. In zijn artikel 'Het Zutphens pond en de val van de groot', in: *Ondernemende geschiedenis*, 22 opstellen ... *Van Riel* ... (Den Haag, 1977) 33-49 gaat hij op deze materie dieper in.

onze staat en heeft geen plaats ingeruimd voor de gezanten die met een speciale missie voor een beperkte duur werden uitgezonden. Maar in de praktijk van het toenmalige diplomatieke bedrijf laat zich een dergelijke scherpe scheiding niet altijd aanbrengen. De samensteller kan zeker gegronde redenen hebben gehad om de groep van vertegenwoordigers in een bijzondere missie toch buiten beschouwing te laten, maar hij vermeldt ze niet. De lezer zou graag een motivering van deze beperking hebben vernomen.

Overigens heeft Schutte gelukkig een ruime interpretatie aan de begrenzing van zijn werkterrein gegeven. Zo vermeldt hij niet alleen de gegevens over de residerende vertegenwoordigers en consuls, maar ook die betreffende het ambassadepersoneel en de aan de legaties verbonden predikanten. Bovendien beperkt hij zijn informatie over onze vaste vertegenwoordigers in het buitenland niet tot de gegevens over hun diplomatieke carrière, maar verschaft hij vele andere personalia als geboorte-, doop-, huwelijks-, overlijdens- en begraafdata, de namen en data der echtgenotes, de namen der ouders en schoonouders, de (verdere) beroepen van al deze personen en de eventuele adellijke status en diploma's.

Juist doordat Schutte zijn taak als verzamelaar en verstrekker van informatie zo ruim heeft opgevat, heeft zijn werk er een extra dimensie bijgekregen, waarmee zeker niet alleen de in de diplomatieke geschiedenis geïnteresseerde historicus gebaat is. Met name in de aanvullende personalia biedt het repertorium een schat van prosopografische gegevens, waarmee wij afgezien van enkele zeer waardevolle lokale studies als van J. E. Elias, *De vroedschap van Amsterdam 1578-1795* (Haarlem, 1903-1905) en E. A. Engelbrecht, *De vroedschap van Rotterdam 1572-1795* (Rotterdam, 1973) in onze vaderlandse geschiedschrijving bepaald niet vermeld waren. Dit naslagwerk zal in een tijd waarin de belangstelling voor verschijnselen als sociale mobiliteit, bureaucratie en bureaucrativering sterk is toegenomen, ook aan historici wier interesse niet in de eerste plaats naar de diplomatieke geschiedenis uitgaat, goede diensten kunnen bewijzen. Indices op de persoonsnamen en geografische namen maken het makkelijk hanteerbaar.

Als recensent van een repertorium wil ik mij niet een oordeel aanmatigen over de algehele betrouwbaarheid en de volledigheid van de verstrekte informatie; wel kan ik meedelen dat de genomen steekproeven mijn verwachtingen niet hebben teleurgesteld.

Tot slot nog een losse opmerking 'die mij even van het hart moet. Wanneer Schutte in zijn Inleiding op bladzijde xi opmerkt dat het benoemen van vertegenwoordigers in het buitenland door gewestelijke staten of steden (onder andere Amsterdam) 'meestal in strijd met de Unie van Utrecht' geschiedde, dan draagt hij hiermee bij tot een overigens zeer verbreid misverstand: alleen in oorlogstijd was het onderhouden van betrekkingen met de vijand door gewesten of steden buiten de Staten-Generaal om niet toegestaan, maar verder legde ook in dit opzicht de Unie van Utrecht de bondgenoten geen beperkingen in hun soevereine rechten op.

M. A. M. Franken

Deric Regis, *Traders, Artists, Burghers. A Cultural History of Amsterdam in the 17th Century* (Assen/Amsterdam: Van Gorcum, 1976, 214 blz., f 45.-, ISBN 90 232 1427 7).

Any study of the rich and diverse cultural life of Amsterdam is to be welcomed, and Dr. Regis has provided us with a lively introduction to the subject, specifically aimed at an English-speaking audience. The author's enthusiasm and personal commitment to his subject must communicate itself to the reader, although he might also be put off by a number of broad and rhetorically-phrased generalisations whose precise meaning is not